

Cahit Arf

Cahit Arf, 1910 yılında Selanik'te doğmuştur. Balkanların çok karışık olduğu, Osmanlı'nın Anadolu'ya doğru geri çekildiği zamanlardır. Cahit Arf'in ailesi de Balkan harbinden hemen sonra İstanbul'a gelmiştir. Kendi ifadesine göre, 4 yaşında, o zamanın ilkokulu olan sultaniye başlamıştır - Beşiktaş Sultanisi. Aile baskısı nedeniyle içe kapanık, kendi yaptığı oyuncaklarla oynayan bir çocukluk geçirdiğini anlatır. Ancak, okulda dersleri iyidir. Özellikle gramerde çok başarılıdır. Milli mücadele başlayınca, aile Ankara'ya taşınır. Bir süre sonra tekrar İstanbul'a ve daha sonra da İzmir'e taşınırlar. *İzmir Sultanisi*'nde bir matematik öğretmeni Cahit Arf'a Öklid Geometrisinin *Pisagor Teoremine* kadar olan bütün teoremlerini ispat ettirir. Hoca teoremin ifadesini söyler; Cahit Arf da teoremi ispat eder. Pisagor Teoremine gelince, hoca teoremin ifadesini tam olarak söylemez. Teoremin ifadesinin yerine, "bir dik üçgende dik kenarların karelerinin toplamından yararlanarak hipotenüsünü tayin ediniz" der. Cahit Arf, uğraşır, didirir, ölçer biçer fakat bir sonuca ulaşamaz. Hocasına, "ben bunu göremiyorum" der. Hoca, ona Pisagor Teoremini ve ispatını anlatır. Bu hoca, Cahit Arf'ta matematiğe karşı ilgi ve sevgiyi başlatmıştır. Daha sonra Cahit Arf, "Herkes kendisini ölümsüz hissettiği alanda çalışmak ister. Ben de matematikte kendimi ölümsüz hissettim." diyecektir.

Matematikle haşır neşir olmaya başlamış olan Arf, "Bir kümeste şu kadar baş, şu kadar ayak var. Bu kümeste kaç tane tavşan ve kaç tane tavuk var?" türünde soruları zihinden dört işlemle çözebilmektedir. Ancak, bunun için yapılan işlemlerin çok ve uzun olduğunun farkındadır. Bir gün Salih Zeki Bey'in *Cebir* kitabında bu tür problemler için tavşanların sayısına x , tavukların sayısına y diyerek basit muhakemelerle problemin çözülebileceğini görür. Kendi deyimiyle, "cebiri keşfetmiş"tir ve çok mutludur.

1926 yılında Cahit Arf'in babası bir yolunu bulup oğlunu lise tahsili için Paris'e gönderir. Paris'te, St. Louis Lisesi'ne kayıt olur. Üç yıllık liseyi iki yılda başarı ile bitirir ve Türkiye'ye döner. Türkiye'ye döner dönmez Milli Eğitim Bakanlığının açtığı Avrupa sınavlarına katılır ve kazanır. Hem Ecole Normale'e hem de Politeknik'e girebilecektir. Politeknik'e girerse mühendis olacak, çok para kazancaktır; Ecole Normale'e girerse öğretmen olacaktır. O, Ecole Normale'i tercih eder. Ecole Normale'i 1932 de başarıyla bitirip Türkiye'ye döneceği sırada Milli Eğitim Bakanlığından gelen bir yazıda "Cahit, şimdi dönme. Doktoranı yap öyle gel." denir. Cahit Arf, "Olmaz, ben gelip Kastamonu Lisesi'nde öğretmenlik yapacağım" cevabını verir. İstanbul'a döner, fakat Kastamonu Lisesi yerine Galatasaray Lisesi'ne öğretmen olur. Kendi ifadesiyle, bu da vatan millet heyecanı ile olmuştur. Bu sırada üniversite reformu yapılmaktadır(1933). Cahit Arf'a, Ratip Berker ve Ferruh Şemin ile birlikte İstanbul Üniversitesi'nde doçent namzetliği teklif edilir. Cahit Bey'in kendi deyimiyle, içinde, muvaffak olacağı hissi uyanmıştır. Alim olacak, matematikte yeni şeyler yapacaktı.

1937 yılında üniversiteden izin alıp Göttingen'e gider. Hocası Hasse'dir. Doktorasını 1938'de tamamlar. Doktorası, bugünlerde *Hasse-Arf Teoremi* olarak bilinen sonucu ve benzer sonuçları içerir. Arf, İstanbul'a dönmek ister; ancak, Hasse, bir yıl daha Göttingen'de kalmasını ve çalışmalarını sürdürmesini tavsiye eder. Bir yıl daha Göttingen'de kalır; *Arf Invariantları* olarak literatüre geçen, quadratik formlarla ilgili ünlü çalışmasını yapar. Bir yılın sonunda İstanbul'a döner. İstanbul'a döndükten bir süre sonra doçent, 1943 yılında profesör ve 1955 yılında ordineryüs profesör olur. Sonradan *Arf Halkaları* diye ün kazanan halkalarla ilgili çalışmasını bu sıralarda İstanbul'da yapmıştır. Bu sıralarda cebir dışında bazı mühendislik problemleri üzerine de çalışmalar yapmış art arda makaleler yayınlamıştır.

1962 yılında İstanbul Üniversitesi'nden emekli olmuştur. 1963 yılında *Robert Kolej*'de ders verir. 1964 yılında TÜBİTAK Bilim Kurulu başkanlığına seçilir. 1964-1966 yıllarında Princeton'da Institute For Advanced Studies'de araştırmalar yapar. 1967'de California Üniversitesi'nde misafir profesör olarak dersler verir.

Cahit Arf, 1967 sonunda Türkiye'ye döner ve ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü'nde görev alır. 1980 yılında ODTÜ'den emekli olur ve İstanbul'a yerleşir. 1985-1989 yılları arasında Türk Matematik Derneği'nin başkanlığını yapar. Matematiğe olan sıra dışı katkıları ve seçkin hizmetleri nedeniyle İnönü ödülü gibi pek çok ödül almıştır. KTÜ, ODTÜ ve İTÜ'den fahri doktora almıştır.

26 Aralık 1997'de aramızdan ayrıldı.